

Activiteitenverslag van de Stichting tot Behoud
Van Cultuurhistorische Buitenplaatsen
over het jaar 2018

Inleiding

De Stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen is eigenaar van de buitenplaats Berbice in Voorschoten.

In de afgelopen jaren zijn diverse restauratiewerkzaamheden uitgevoerd. Het hoofdhuis en de portierswoning zijn gerestaureerd in 2013-2015. De portierswoning is vanaf medio 2016 in de verhuur en in 2017 is ook een luxe appartement in het hoofdhuis gereed gekomen voor de verhuur. Door omstandigheden is het appartement in 2018 niet verhuurd.

In 2018 is het Schuijtenhuis gereed gekomen als onderkomen voor de ruim 50 vrijwilligers en het opbergen van gereedschap. De vrijwilligers zijn op diverse terreinen actief en daaraan zal in dit verslag ruim aandacht worden besteed. Ook wordt in dit verslag de verdere voortgang van de restauratie beschreven alsmede de plannen voor de komende jaren.

De restauratie

In het eerste kwartaal van 2018 is het Schuijtenhuis gereed gekomen. Het Schuijtenhuis staat op de plek van een voormalige schuur, die moest worden afgebroken vanwege de slechte bouwkundige staat waarin hij verkeerde. Nader onderzoek leerde dat op deze plek al vanaf de zeventiende eeuw een gebouw heeft gestaan, dat toentertijd dienst deed als schuitenhuus voor de schuit(en) van Pieter de la Court van der Voort, waarmee personen en materialen vanuit Leiden naar de buitenplaats werden gebracht. Zij voeren dan over de Vliet en via de opvaart naar de buitenplaats, waarbij zij onder de brug bij de Leideseweg door en langs het Nicolaespad uiteindelijk in het schuitenhuus aanmeerden. Om die reden hebben wij de schuur de oude benaming Schuijtenhuus gegeven. Het door aannemer Burgy gerealiseerde gebouw kwam aan het eind van het eerste kwartaal bouwkundig gereed. Het klusteam heeft het Schuijtenhuus afgewerkt en geschilderd in het tweede kwartaal.

In het Schuijtenhuus kunnen de vrijwilligers in diverse samenstelling bijeen komen tot wel 40 man. Nu de oranjerie in restauratie is kunnen er ook bijeenkomsten door de Vrienden van Berbice worden georganiseerd en dat is in 2018 al een maal gebeurd.

De restauratie van de oranjerie is na de start met de aanleg van de riolering stil komen te liggen, omdat geen overeenstemming kon worden bereikt met de aannemer Burgy. De stichting had fondsen geworven op basis van een budget van ruim € 500.000, maar daarmee konden de omschreven werkzaamheden niet worden gerealiseerd door de gestegen bouwkosten. Pas in het laatste kwartaal van 2018 kwam er schot in het overleg en begin 2019 is het contract met de aannemer getekend. Eind 2018 heeft aannemer Burgy al de steiger om het gebouw neergezet. De restauratiewerkzaamheden zijn daadwerkelijk begin 2019 gestart.

Het in 2017 gereed gekomen appartement is in 2018 niet verhuurd. In de eerste helft van 2018 meenden we een huurder gevonden te hebben, maar door omstandigheden moest betrokkene daarvan afzien. Het appartement is in de tweede helft van 2018 via de makelaar in de verhuur gezet, maar dat heeft tot op heden niet tot daadwerkelijke verhuur geleid. In de laatste maand van 2018 heeft de stichting een aanvang gemaakt het herstel van de kamers op de eerste verdieping die voor de stichting zelf bestemd zijn. Dit herstel zal in 2019 worden voortgezet.

In 2018 zegde de Provincie Zuid-Holland middelen toe voor de restauratie van de hekken van Berbice. Toen ook het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Frans Mortelmansstichting

middelen hadden toegezegd kon de restauratie daadwerkelijk aanvangen. De firma van der Vegt uit Bleskensgraaf heeft de hekken in augustus opgehaald om ze in eigen werkplaats te restaureren. Zoals voorzien zijn de hekken begin 2019 terug gekeerd op de buitenplaats. Ook zegde de Provincie middelen toe voor het maken van een ontwerp voor de restauratie van het in 1803 door Zocher sr. aangelegde park. Het ontwerp is begin 2019 gereed gekomen en zal als basis dienen voor de daadwerkelijke restauratie, waarvoor we in 2019 eerst fondsen moeten werven. Door de Provincie Zuid-Holland is een subsidie in het vooruitzicht gesteld, waarvoor we begin 2019 een aanvraag hebben ingediend. Tot slot heeft de stichting besloten het voorziene houthok achter de portierswoning onder eigen regie te gaan bouwen. Al een aantal jaar geleden is daarvoor een vergunning verleend, maar de verschillende benaderde aannemers vroegen een voor de stichting te hoge prijs. Eind 2018 heeft het klusteam op zich genomen om de zogenoemde Kapschuur te gaan realiseren. De daarvoor benodigde materialen zijn nog in 2018 op de buitenplaats gearriveerd.

De Rijnlandroute

De voorbereidingen voor de aanleg van de boortunnel van de Rijnlandroute waren in 2018 in volle gang. Nu het recht van opstal door de Provincie is gevestigd kan de stichting daaraan haar volle medewerking verlenen. In 2018 hebben diverse voorbereidende gesprekken met de aannemer van de boortunnel Comol V over de passage van de boor plaats gevonden. In juli 2019 zal de boring een daadwerkelijke aanvang nemen.

Het hoofdhuis

Dit jaar heeft het Huisteam weer veel mogen werken in het huis. De kleine rode eetkamer werd van top tot teen met de wondersponsjes onderhanden genomen. De originele kleuren van het plafond zijn weer zichtbaar geworden. De collectie zilver is in kaart gebracht en voorzien van een ex libris van Berbice. De stoelen van de hal zijn gerestaureerd en kregen prachtige zitkussens. Natuurlijk werd al het zilver en koper weer glanzend gepoetst en kreeg de trap haar oude allure terug. Op basis van een bezoek en adviezen van Sanny de Zoete, zijn we begonnen met het registreren en wassen van het antieke linnengoed.

Met extra hulp van de Vrienden van Berbice is er budget gekomen voor het restaureren van de Venetiaanse kroonluchter in de hal. Zij is stukje voor stukje ingepakt en er is een plan gemaakt om de ontbrekende onderdelen in Italië door glasblazers te laten namaken.

Het park

Begin 2018 is een aantal bomen geveld door een hovenierbedrijf met behulp van een hoogwerker. De bomen waren ziek, sommige zelfs al dood en vormden een bedreiging voor de argeloze wandelaar. Uiteraard was er een kapvergunning verleend door de gemeente. Eenzelfde proces is in het laatste kwartaal van 2018 in gang gezet voor het kappen van bomen begin 2019. Een groot deel van het hout is verkocht aan particulieren voor een bescheiden prijs: € 50 per kuub.

Zoals elk jaar zijn ook in 2018 door de vrijwilligers weer duizenden zaailingen van de esdoorn uitgetrokken, is veel compost gezeefd (in de strijd tegen de Japanse duizendknoop) en zijn in

de herfst tientallen kruiwagens bladeren van de gazons weggehaald zodat de krokussen in het voorjaar weer alle kans krijgen en het gazon niet verder vermost.

In het park zijn in het najaar van 2018 op allerlei plekken pvc buisjes in de grond gestoken om aan te geven waar de wandelpaden volgens het eerder genoemde Zocherplan komen. Dit helpt om de theorie in de praktijk te brengen en om te wennen aan de nieuwe opzet.

Rosarium

In 2018 is elke maand (in de zomer meerdere malen per maand) door de enthousiaste vrijwilligers van het rozenteam in de rozentuin gewerkt en de rozen zijn zowel in het voorjaar en najaar door de vrijwilligers vakkundig gesnoeid. Er zijn in totaal 139 rozen geadopteerd, waarvan 46 tijdens de dag van het Kasteel (21 mei) , 48 tijdens de goed bezochte Rozentea (30 juni), 25 tijdens de OMD (8 september) en 20 via de website. In 2018 is deels met subsidie van het NUT Voorschoten een professioneel beregeningssysteem aangeschaft voor de rozentuin. Er zijn 7 nieuwe rozensoorten in proefbedden gezet om een keuze uit te maken voor twee nieuw te beplanten rechthoekige bedden.

In de rozentuin is veel aandacht besteed aan de buxushagen die last hadden van de beruchte buxusmot. Tot dusverre hebben we de aanvallen kunnen afslaan. Ook is in de rozentuin geëxperimenteerd met het branden van de zandpaden om het onkruid te bestrijden. In combinatie met selectief schoffelen lijkt de aanpak succesvol.

Leifruit

Langzaam maar zeker krijgt het leifruit op Berbice meer vorm. Vlak naast de entree van de oranjerie heeft een leipeer meer ruimte gekregen om op termijn uit te groeien tot een horizontale palmet. Onze eerste perzikboom bij de retranchementmuur bleek geen perzik te zijn, maar een nectarine, toen we de eerste vrucht ontdekt hadden. Twee leifruitcursussen werden georganiseerd. Een voor gevorderden voor de eigen vrijwilligers en een voor beginners, die we samen met de vereniging Velt organiseerden. Het leverde een flinke groep actieve snoeiers die er graag mee verder willen. Veel kuipplanten werden verpot en vermeerderd en daardoor was het een jaar met minder bloemen. Aan de temperatuur in deze warmste zomer ooit heeft het niet gelegen.

De Moestuin

Ook de moestuin groeit. In het nieuw ontgonnen stuk was een grotere diversiteit aan planten en bloemen zichtbaar. Twee moestuinleden hebben meegedaan aan de moestuincursus van Velt en daarmee is de kennis binnen de vrijwilligers groep flink toegenomen. Na een uitgevoerd grondonderzoek is de bemesting aangepast en daarmee is de kwaliteit van de grond en ook de opbrengst verbeterd. Stapje voor stapje groeien we toe naar wat ooit de tuin van Pieter de la Court van der Voort moet gaan worden. Het enthousiasme binnen de groep is onverminderd groot. Aan het eind van het seizoen werd het tuinproces geëvalueerd. Er is nog nooit zoveel met water geslept als dit extreem droge jaar.

Het klusteam

Het klusteam is elke dinsdag bijeengekomen en bestaat uit de volgende leden: Michel van den Boer, Stan Dessens, Floor Fritz, Hans van den Hazel en Loek Mobers. In 2018 hebben wij, wegens vertrek naar het buitenland, afscheid moeten nemen van Loek Mobers terwijl Cees de Vormer, als nieuw lid van het team, onze gelederen is komen versterken. In 2018 hebben wij de handen voornamelijk vol gehad aan een tweetal grote projecten.

Allereerst werd het nieuwe Schuijtenhuis, om kosten te besparen, casco opgeleverd met het plan dat het klusteam het verder zou afwerken. Hieronder viel al het schilderwerk (binnen en buiten), het plaatsen van een keuken met buitenkraan, het aanbrengen van alle lichtarmaturen en de verdere inrichting (rekken, werkbank, ophangsystemen voor tuingereedschap, opbergkasten voor ons eigen gereedschap, etc.).

Als tweede vermeldingswaardige project is door het team schuin achter de oranjerie een zelfbouw blokhut ("het Peuthok") geplaatst voor o.a. de opslag van de benodigde meststoffen en benzine/olie producten.

De Vrienden van Berbice

De Vrienden hebben in 2018 een viertal activiteiten georganiseerd.

In het vroege voorjaar opnieuw een fietstocht met Hennes Claassen als gids langs de drie parken van tuinarchitect Zocher senior: Berbice, Duivenvoorde en De Paauw in Wassenaar. Het weer hielp om er een geslaagde dag van te maken.

Op de een-na-langste dag was er een mooie lezing door Marjoleine Kooper-Huigen met rondleiding over "onze" Pieter de la Court die nauw verbonden is aan de Oranjerie en wat nu de rozentuin is.

In september kwam Janneke Tanja, een professionele verhalenvertelster, naar Berbice die veel kinderen wist te boeien. Het was zo geslaagd dat ze vlak na de jaarwisseling weer terugkwam om in het Schuijtenhuis aan volwassenen een paar spannende uren te bezorgen. Omdat het hele jaar onzeker was of de Oranjerie beschikbaar was als uitwijkplaats bij slecht weer, is er geen concert in de openlucht georganiseerd.

Naast deze voor iedereen toegankelijke activiteiten was er ook een besloten ontvangst van de Vrienden in het hoofdhuis. Ze werden rondgeleid en mochten hun mening geven over waar de Vrienden in 2018 geldelijk aan zouden bijdragen. Dat werd uiteindelijk de Venetiaanse kroonluchter in de ontvangsthall en de nieuwe houtkachel in het Schuijtenhuis. Ook is bijgedragen aan de aanleg van een bewateringsinstallatie voor de rozenbedden.

Communicatie en evenementen

Mede door het bijzonder hoge aantal ontvangsten vorig jaar, is in 2018 gekozen voor een beleid dat uitgaat van ca. 15 ontvangsten per jaar waarvan er 9 min of meer vastliggen. In de praktijk blijkt dat het hele jaar door aanvragen binnenkomen en dat met dat aantal flexibel moet worden omgesprongen.

Als eerste grote publieksevenement op 21 mei, trok de 'Dag van het Kasteel' 716 bezoekers. De 'Rozentea' op 30 juni mikt op een kleiner publiek van rozen adoptieouders; er waren 151 bezoekers. Op Open Monumentendag mochten we een record van 790 bezoekers verwelkomen.

Twee grote ontvangsten in 2019 betroffen de Kastelenstichting en een Gildedag, voor leden van Gilde van tuinbazen o.l.v. Hennes Claassen. Kleinere ontvangsten, zoals de rondleidingen

Berbice/Beresteijn, georganiseerd i.s.m. Zuid Hollands Landschap, trokken c. 100 bezoekers. Tuinclubs uit de omgeving, Alphen a/d Rijn en Rotterdam bezochten de buitenplaats voor rondleidingen. Een bijzonder middernachtelijk bezoek was dat van enthousiaste vleermuisonderzoekers met hun sonar apparatuur op een zwoele zomernacht in juli. Het netwerk werd verder versterkt door de activiteiten van de Leifruit cursus/ snoeiploeg waardoor kennis werd gedeeld en in de praktijk gebracht op Berbice, buitenplaats Dorrepaal en in de oude tuinen van het voormalige klooster Bijdorp. Het hele jaar door is het park open voor leden van Zuid-Hollands Landschap, maar deze bezoekers worden niet geteld.

Een belangrijk onderdeel van de gastvrijheid is ook de eigen website van Berbice. Het aan de website verbonden inoadres is een onmisbaar onderdeel van de communicatie met het grotere publiek. Ook in de reguliere media zijn vanuit ons eigen PR beleid regelmatig artikelen verschenen. Met ingang van augustus 2018 schrijft de PR coördinator Marjoleine Kooper-Huigen een halve pagina per maand in de Voorschotense Krant. Gebleken is dat deze "berichten van Berbice" goed gelezen worden en met een oplage van 11.000 een groter publiek bereiken dan de nieuwsberichten op de website.

Financiën

De financiële afloop van het jaar 2018 is sterk bepaald door de wereldwijd ingezakte beurskoers per ultimo 2018. Mede daardoor heeft de stichting een boekverlies geleden van iets meer dan € 275.000 over 2018. Dat is in mindering gebracht op de voorzieningen. Uit de normale exploitatie resulteert een bescheiden verlies van enkele duizenden euro's. Mede door de gestegen beurskoersen in de eerste maanden van 2019 heeft de stand van de voorzieningen zich weer zodanig hersteld dat de begin 2019 in opdracht gegeven restauratie van de oranjerie mede met steun van externe financiers kan worden bekostigd zonder het eigen vermogen aan te tasten.

Bij de vaststelling van de jaarcijfers -medio juli- is de financiële positie van de stichting sterk genoeg om de aangegane verplichtingen te dragen.

Toekomst/Vooruitzichten

In het jaar 2019 herdenken we het feit dat mej. Begeer tien jaar geleden is overleden. In deze tien jaar zijn alle gebouwen van de stichting (inclusief de oranjerie in 2019) gerestaureerd met veel steun van externe financiers, maar ook met een ruime eigen bijdrage van ongeveer € 750.000. Met de verhuur van het appartement in het hoofdhuis en de portierswoning is de gewone exploitatie van de stichting in evenwicht en kunnen we per jaar een aanzienlijk bedrag op zij zetten voor toekomstig onderhoud.

Slotpassage

Ook in het afgelopen jaar is er weer veel tot stand gebracht op de buitenplaats mede door de inzet van onze ruim 50 vrijwilligers. Het bestuur bedankt de vrijwilligers, de Vrienden van Berbice en de sponsoren voor hun bijdrage. Dankzij die voortdurende steun ziet het bestuur van de stichting de toekomst met vertrouwen tegemoet.